

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaostolle

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (HE 156/2025 vp)

Kainuun liitto kiittää mahdollisuudesta antaa pyydettyä kirjallinen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta (HE 156/2025 vp). Kainuun liiton puolesta lausun seuraavasti.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi eräitä lainkohtia sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetusta laista. Lainkohdat kumoamalla datakeskuksissa käytettävän sähkön vero siirrettäisiin alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I, jonka vero on 2,24 senttiä kilowattitunnilta. Kainuun liitto vastustaa hallituksen esitystä.

Taustaa Kainuun datakeskustoimialasta

Kainuu on maakunta, jossa datakeskustoimiala on merkittävästi vahvistumassa olemassa olevan julkisten supertietokoneiden konesalin (CSC) sekä uusien yksityisten ja julkisten investointien myötä. Hallituksen esityksen kohteena oleva toimiala on siis merkittävä Kainuulle. Julkisuudessa olevien tietojen mukaisesti hallituksen esityksen eteneminen saattaa vaarantaa suunniteltujen investointien toteuttamisen tai aloitettujen investointien laajentumisen alkuperäisten suunnitelmien mukaisesti.

Kajaaniin on jo syntynyt globaalisti merkittävä datakeskusekosysteemi, jonka on mahdollista edelleen laajentua sekä maakunnan sisällä että toimialaltaan laajemmaksi datatalouden ekosysteemiksi. Kajaanin kaupunki ja Kainuun liitto ovat jo rahoittaneet

Osoite:

Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:

etunimi.sukunimi@kainuunliitto.fi
Kirjaamo 040 722 0900
www.kainuunliitto.fi

Laskutus:

Kainuun liitto
003724969924
PL 5016
02066 DOCUSCAN

Y-tunnus:

2496992-4

kehityshankkeita, joilla tähdätään datakeskusten ympärille saatavan muun liiketoiminnan synnyttämiseen aina ylijäämälämmön hyödyntämisestä datan hyödyntämiseen ja jalostamiseen.

Esitys on ristiriidassa EU:n ja Suomen hallituksen omien tavoitteiden kanssa

Euroopan unionin komissio julkisti 9.4.2025 uuden toimintasuunnitelman, jonka tavoitteena on tehdä Euroopasta tekoälyn johtava maanosa. Käytännön tavoitteena toimintasuunnitelmassa on vähintään kolminkertaistaa EU:n datakeskusten kapasiteetti seuraavien 5–7 vuoden aikana.

Eurooppalaisten tavoitteiden lisäksi voimassa olevan Suomen hallitusohjelman mukaan Suomi tavoittelee datataloudesta kasvua. Tavoitetta varten on perustettu datatalouden kasvuohjelma, jonka pilotiksi Kainuu TEM:n päätöksellä on viime keväänä nimetty. Datatalouden kasvu vaatii käytännössä datakeskuksia ja niiden merkitys on strategisen tärkeä uusille innovaatioille sekä tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuuksille.

Suomi on ollut datakeskuksille houkutteleva kohde muun muassa kohtuullisen verotuksen ja vakaan sähköinfrastruktuurin vuoksi. Pelkästään spekulatio ja sähköveromuutoksen valmistelu on vaurioittanut Suomen mainetta datakeskusten investointikohteena, vaikka hallituksen julkilausuttuna tavoitteena on ollut edistää investointeja maahamme. Esimerkiksi Google on ilmoittanut (Helsingin Sanomat 22.10.2025) laittavansa muun muassa Kajaaniin suunnittelemansa investoinnin jäihin sähköveron noston vuoksi.

Datakeskusten sähköveron nostolla on runsaasti kerrannaisvaikutuksia

Datakeskuksille on muodostunut osittain korvaamattoman tärkeä rooli alueensa lämmöntuotannon ratkaisuihin. Datakeskusten tuottamaa ylijäämälämpöä hyödynnetään kunnallisissa kaukolämpöratkaisuihin, kuten esimerkiksi Kajaanissa on tehty jo vuosien ajan. Kajaanissa on lisäksi tehty päätös siirtyä polttoon perustuvasta kaukolämmöntuotannosta ylijäämälämmöllä ja sähköllä tapahtuvaan lämpötuotantoon.

Ylijäämälämmön hyödyntäminen on lisäksi itsessään yksi monista mahdollisuuksista kehittää datakeskuksista uutta liiketoimintaa. Ne kaikki jäävät toteutumatta, mikäli datakeskusinvestoinnit suuntautuvat Suomen ulkopuolelle. Ylijäämälämmön hyödyntämisen mahdollisuuksia kehitetään Kajaanissa määrätietoisesti ja ratkaisuiden odotetaan tuovan datakeskusekosysteemin kehittymisen myötä merkittävää lisähyötyä aluetalouteen ja sitä kautta kansantalouteen.

Hallituksen esityksessä ja julkisessa keskustelussa on pohdittu sähkön riittävyyttä korkean jalostusasteen teollisille investoinneille, mikäli Suomeen edelleen sijoittuisi uusia datakeskuksia. Fingrid on vakuuttanut, etteivät datakeskukset uhkaa suomalaisen sähköjärjestelmän tasapainoa ja pitää niitä kantaverkon näkökulmasta toivottuina asiakkaina. Lisäksi Suomeen suunnitellaan jatkuvasti lisää uusiutuvan energian tuotantoa eli sähkön tarjonta kehittyy jatkuvasti myös kysynnän kasvaessa. Voidaan perustellusti myös kysyä, miksi Suomi olisi tehnyt viimeisten vuosikymmenten aikana erittäin määrätietoiset panostukset uusiutuvan energian tuotantoon, ellei maahan olisi haluttu houkutella sähköintensiivistä teollisuutta – kuten datakeskuksia.

Hallituksen esityksessä oli osana nykytilan arviointia erikoinen johtopäätelmä liittyen sähkön siirtoverkon alueelliseen kapasiteettiin. Hallituksen esityksessä pohditaan, että konesali-investoinnit saattavat vaatia sähkön siirtokapasiteetin lisärakentamista, mikä voi taas johtaa muiden sähkönkäyttäjien siirtomaksujen nousuun. On joka tapauksessa selvää, että sähkön siirtoverkon kapasiteettia on Suomessa lisättävä sekä energiantuotannon että -kulutuspuolen investointien lisääntymisen ja alueellisesti epätasapainoisen ja epätasa-arvoisen siirtoverkon vuoksi. Sähköä kuluttavia investointeja tekeviltä tahoilta pitää pystyä vaatimaan panostuksia alueellisten ekosysteemien rakentamiseen, joiden kautta kansantaloudelle saatava lisäarvo pystytään maksimoimaan siirtoverkon laajentamisen vastineeksi. Investointeja rajoittavia veromuutoksia ei sen sijaan pitäisi tälläkään perusteella tehdä, sillä Suomessa on pakko merkittävästi laajentaa sähkön siirtoverkkoa nopeasti etenevän energiamurroksen ja tasapuolisen aluekehittämisen vuoksi.

Suomi on datakeskustoimialan edelläkävijä, mutta vasta alkutaipaleella maksimaalisen lisäarvon kasvattamisesta, joka datakeskusten ympärille kehittyvillä ekosysteemeillä on mahdollista saada. Mikäli Suomi luovuttaa sähköveron muutoksella voimakkaasti kehittyvän toimialan maan rajojen ulkopuolelle, ojennamme vapaaehtoisesti myös etumatkamme ekosysteemien kehittämisestä jollekin toiselle maalle, jossa mahdollisuus konkreettisesti ymmärretään.

Valmistelu on puutteellinen ja ristiriidassa datakeskusten kansallisen tiekartan sekä itäisen ja pohjoisen Suomen ohjelmien kanssa.

Hallituksen lakivalmistelu on ollut datakeskusten sähköverotuksen osalta reaktiivista ja puutteellisesta. Näin merkittävästi investointeihin vaikuttavan hallituksen esityksen osalta ei ole hyväksyttävää, että keväällä 2025 järjestettiin poikkeuksellisen lyhyt lausuntokierros ja syksyllä 2026 ei järjestetty avointa lausuntokierrosta ollenkaan.

On myös erittäin ikävää, että Suomessa asetetaan eri toimialoja keskenään vastakkain. Hallituksen esityksessä avoimesti kerrotaan, että datakeskusten sähköveroa halutaan korottaa yhtenä toimenpiteenä korvattaessa makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin. Merkittävin vaara hallituksen esityksessä on, että valtion budjettitasapaino lyhyellä aikavälillä aiheuttaa pitkäkestoisen vaurion aluetalouksien ja sitä kautta koko Suomen talouden kasvuille sekä Suomen maineelle investointikohteena.

Hallituksen 10.10.2025 tekemään päätökseen konesaleissa käytettävän sähkön vero siirtämisestä alemmasta sähköveroluokasta II yleiseen sähköveroluokkaan I 1.7.2026 alkaen liittyi myös lupaus, että hallitus arvioi datakeskusten mahdollisen erillisen tuen tarpeellisuutta datatalouden tiekartan valmistumisen jälkeen. Sittemmin datakeskusten kansallisen tiekartan nimellä julkistettu selvityshenkilö Veli-Matti Mattilan raportti sisältää välittömän toimenpide-ehdotuksen sähköveronhuojennuksesta korkean lisäarvon datakeskuksille. Tarkemmin selvityshenkilö esitti, että korkean lisäarvon datakeskuksille jatketaan sähköveronhuojennuksen toteuttamista pitkähkön määräajan merkittävällä tasolla. Datakeskusten kansallisen tiekartan julkistuksen yhteydessä järjestetyssä tiedotustilaisuudessa pääministeri Petteri Orpo lupasi, että Suomi arvioi sähköveron huojentamista datakeskustoimijoiden houkuttelemiseksi maahan. Tästä huolimatta datakeskusten sähköveron korotusta koskeva hallituksen esitys etenee eduskunnassa eikä julkisessa keskustelussa olleesta mahdollisesta palautusjärjestelmästä ole mitään tarkempia tietoja. Tilanne on toimialan kannalta täysin ennustamaton ja kestämaton eikä Suomi näyttäydy vakaana investointiympäristönä.

Selvityshenkilö Mattilan raportissa linjataan myös, että Suomi näkee datakeskukset merkittävänä mahdollisuutena synnyttää elinkeinotoimintaa varsinaisten kasvukeskusten ulkopuolella. Hallitus on lisäksi valmistellut yhdessä itäisen Suomen ja

pohjoisen Suomen maakuntien kanssa suuralueille erilliset ohjelmat niiden talouskasvun tueksi. Mikäli tämä hallituksen esitys etenee, Mattilan raportin tavoitetta, itäisen ja pohjoisen Suomen tahtotilaa eikä maakuntien omiin vahvuuksiin perustuvia kasvumahdollisuuksia pystytäkään lunastamaan.

Kainuun liitto esittää kantanaan, ettei hallituksen esityksen mukaista muutosta sähköveroon tehtäisi.

Kajaanissa 17.11.2025

Riikka Pirkkalainen
maakuntajohtaja
Kainuun liitto